

ההתפתחויות המשפיעות על תכנון בניין הכוח הצבאי

אלוף (מיל.) דוד עברי

מדינות באזור, והנשק להשמדה המונית אשר חלקו הגיע לבשלות מבצעית.

אם בעבר ניסינו להעריך ולנתח את ביצועי המטוסים העתידיים: דחף, כושר תמרון, שיעור נסיקה, אנרגיות וכו', כדי להכין את המענה, נראה שהאיום המוטס המאויש הופך להיות מאמץ משני, והמאמץ העיקרי עובר ליכולת להשמיד מטרות איכותיות במהירות, בטווחים ארוכים באפקטיביות ובעלות סבירה. כלומר, ביצועי מערכות הנשק הפכו חשובים מביצועי המטוסים עצמם, עם זאת ברור שעדיין לא הזמן לזלזל בביצועי כלי הטיס עצמו.

העליונות האווירית במובנה המקובל, חשובה גם במלחמה העתידית, והכושר להשיגה מהווה מרכיב דומיננטי בהרתעה. אך באם תושג עליונות אווירית ולא יפסקו שיגורי טק"ק על ריכוזי אוכלוסיה, כפי שקרה ב"סערת המדבר", אין הכוח האווירי משיג את יעודו - "שמים נקיים", ובאופן טבעי יתבקש תחליף למענה נגד טק"ק. העוצמה האווירית נחשבת ליקרה בסל הבטחון, והיא תאבד את מקומה בסל אם לא תפתח מענה מספק לאיום מתפתח זה. העימותים המוגבלים נותנים הזדמנות לכוח האווירי להפגין יכולות אשר הסיכונים בהם לכוחות הפועלים מזעריים. חסכון בקורבנות הוא שיקול חיוני בתנאי הסביבה המדינית והציבורית, זאת מאחר ועימותים מוגבלים הופכים לעיתים לשגרה, בה יכול הכוח האווירי להפגין את יתרונותיו והשיג השגים במקום כוחות אחרים שיעשו זאת בסיכון גבוה.

תכנון בניין הכוח

המתודה המקובלת לתכנון בניין הכוח, אומרת שהמודיעין מספק את תחזית האיומים, הגורם המתכנן חייב להחליט

תכנון בניין הכוח הצבאי של מדינה הוא תהליך ממושך, המושפע משורה ארוכה של גורמים במישורים שונים: המצב הפוליטי והכלכלי במדינה ומחוצה לה, המצב הבטחוני והתקציב שהוקצה לו, פיתוחים טכנולוגיים, חינוך, בריאות, ועוד שורה ארוכה של גורמים חברתיים, אתנולוגיים, ואחרים המשתנים מעת לעת משפיעים על מערכת קבלת ההחלטות ברמות השונות.

פיתוח מערכות נשק עיקריות ופיתוח מערכות פיקוד, שליטה ומודיעין נמשכות זמן רב. אם לפני 20 שנה היה נהוג לחשב משך זמן של 7-9 שנים כזמן הנדרש מהחלטה עד מבצעים - כיום 12-15 שנה הוא זמן יותר ריאלי, יש להדגיש כי השלב הארוך והמתיש הוא שלב קבלת ההחלטה, ההגדרה והאפיון.

בזמן הארוך הזה עוברות דוקטרינות הלחימה שינויים, תוך אימוץ הטכנולוגיות המתפתחות על ידי מדענים ועל ידי הפקת לקחים מעימותים ואירועים שונים בתחום הבטחון והמהוות מרכיב דומיננטי בבנין הכוח ובתורת הלחימה.

במאמר זה אדון בשאלה: האם אנחנו יכולים לחזות ולכוון את הדרך בה ילכו מקבלי ההחלטות, או רק לעקוב אחר האירועים ולהסביר בדיעבר את פשרם.

במאמר זה אטפל בתכנון בניין הכוח האווירי הקונבנציונלי, שהוא מרכיב דומיננטי בכל תורת בטחון, לא כל שכן בתורת הבטחון של מדינות קטנות. שאלת מקומו והרכבו של הכוח האווירי בסדר הכוחות חייב לעבור בחינה לאחר סיום המלחמה הקרה, עם ההסתברות הגבוהה לעימותים מוגבלים. עם הפרולפראציה של טכנולוגיות ואיומים חדשים: הטילים הבליסטיים הטקטיים, הנמצאים בארסנל של 7

על איום היחוס, אשר ישמש מכנה משותף לכל הגופים לתכנן את בניין הכוח. כל גוף בוחן את יכולתו לתת מענה לאיום היחוס, מאתר את הפערים ביכולתו ומכין תכנית עבודה כיצד לסגור פערים אלה, בתכנית אימונים ופיתוח תורת לחימה לטווח המידי ובהצטיידות ופיתוח אמל"ח להמשך.

איום היחוס עליו הוחלט, מתבסס על תרחיש מלחמה כוללת, אשר להערכת המחליטים, יש בו סבירות והגיון, תוך הערכה שניתן לבנות מענה סביר במקורות ובאמצעים הקיימים. בדרך כלל אין נבחר התרחיש הקשה ביותר, מאחר ואין סיכוי לפתח מענה מוחלט באמצעים העומדים לרשות המתכנן. ההגיון אומר שאם מוכנים למלחמה כוללת, בוודאי מוכנים לעימותים מוגבלים, אשר מהווים עימות בקנה מידה קטן ממלחמה כוללת.

לאחר תום המלחמה הקרה, שררה הדעה כי ביחסים בין מדינות יריבות על פני כדור הארץ נראה בעיקר עימותים מוגבלים בעתיד ולא מלחמה כוללת. ואכן התחזית התאמתה, עם זאת, המתודה לבניין הכוח בה נהגנו נשארה תקפה גם בהמשך, כלומר, תכנון הכוח למלחמה כוללת. בשנים האחרונות נתקלנו דווקא בעימותים מוגבלים רבים ומסוגים שונים, והתוצאה היא שאנו מוצאים עצמנו במצבים בהם האימונים, תורת הלחימה והאמל"ח (אמצעי לחימה) אינם תמיד רלוונטיים למצב בשטח. כך קורה גם בצבאות אחרים שנשארו במתודה הישנה, הם נאלצים לאלתר אימונים מיוחדים, לקבוע כללי פתיחה באש תואמים למצב, ולפתח בבהילות אמל"ח יחודי למצבים שונים. בניתוח והפקת לקחים מעימותים במפרץ, בבלקנים ובאזורנו נוכחנו שלעימותים המוגבלים יש כללים שונים בתכלית מהכללים המקובלים במלחמה הכוללת.

השימוש בכוח בעימותים מוגבלים

בעימותים מוגבלים קיימת מגבלה רצינית על הצד החזק מלהפעיל את מלוא יכולתו ועוצמתו. בולטת במיוחד המגבלה של המעצמות החברות ב"מועדון הגרעיני" מלהשתמש בכוח גרעיני בעימותים מוגבלים. מעשית, הצד החלש והפרובוקטיבי מכתוב יותר מכל הגורמים האחרים את כללי השימוש בכוח, לפי היוזמות שהוא נוקט וסוגי

הנשק שהוא מפעיל.

מקובל כי נגד הפגנות אלימות נראה בלתי קביל להשתמש בטנקים ומטוסי קרב, ובסביבת מסגדים או כנסיות השימוש בכוח מוגבל, אפילו מסתתרים שם המבוקשים ביותר. **הצד החלש**, משתמש בנשק או בכלים במטרה למנוע מהצד החזק להשתמש במלוא יכולתו. זאת תוך בחינה רצופה של נקודות התורפה של הצד החזק, בהם יתגרה. ההתמודדות של החלש תהיה במגמה להגיע עד הסף המנוע בעד החזק מלהפעיל את מלוא עוצמתו. אם החזק מוצא פתרון לסוג מסוים של נשק או פעילות של החלש, יזום החלש תחום פעילות אחר לאתגר את החזק. החלש גמיש יותר בקבלת ההחלטות, איננו זקוק לתהליך ארוך לקבלת אישורים מדיניים ויכול לשנות טקטיקה ומדיניות מהר ובגמישות. כך שהוא יכול במרבית המקרים לשמור את היוזמה בידיו.

יש מצבים בהם החלש נגרר לעבור את הסף מבחינת כללי המשחק ומאפשר לחזק לפעול בעוצמה רבה מאשר החלש שיער או צפה.

מגבלת הפעלת הכוח של הצד החזק נובעת מרגישויות רבות של החברה המודרנית, בעיקר הדמוקרטית, לתקשורת לאבידות ולפגיעה באזרחים. המנעות מפגיעה באזרחים כתפישה, התחזקה ללא פרופורציה מאז תום המלחמה הקרה. מה שהיה מקובל במלחמת העולם השנייה, להפציץ ערים על יושביהן, בתי החולים וכנסיות, איננו מקובל בעימותים המוגבלים. הכוח החזק מנוע מלפגוע במטרות עוינות הנמצאות באזורים מיושבים בעיקר עירוניים. רגישות זו מנוצלת מאד ע"י הצד הפרובוקטיבי. **הרגישות לאבידות**, והצורך להצדיק בחברה הדמוקרטית כל אבידה עצמית בעימות מוגבל, משפיעה מאד על מקבלי ההחלטות ועל בניין הכוח. הדרג המחליט מעדיף שימוש בנשק אשר איננו מסכן את כוחותיו הוא. הדרג המחליט יעדיף תמיד מל"טים על מטוסים מאויישים, ניצול החלל החיצון על איסוף מודיעין באמצעים אנושיים ויעדיף טילי שיוט על מפציצים מאויישים.

האיזון בין תמרון ואש שהיה כל כך חשוב ורגיש בבניין הכוח בהכנות למלחמה הכוללת, מעשית פחות רלוונטי לעימות המוגבל. לצד החזק יש עודף יכולות הן בתמרון

מלחמה כוללת

את המתודה לתכנון בניין הכוח כהכנה למלחמה כוללת אין סיבה לשנות, מה גם שלמרות הניתוחים הקודמים באשר לסבירות הגבוהה של עימותים מוגבלים, אי אפשר להתעלם מההכנות הנדרשות להיות מוכנים למלחמה כוללת. חוסר מוכנות, או אובדן הארתעה יכולים להפוך אופציה זו ליותר אטרקטיבית, כלומר, שימור כושר הארתעה הוא חיוני אפילו בסבירות נמוכה למלחמה כוללת. נכון להתיחס לאלמנטים אשר קבלו מימד שונה בהקשר זה, כגון איומי הטק"ק, הנשק הלא קונבנציונלי, תחכום האמצעים והבעייתיות בתפעולם ובשליטה היעילה בהפעלתם, השינויים הנדרשים בתחזוק הכוח והציוד והמעורבות המדינית ונגישות הדרג המדיני להחלטות הצבאיות בעת המלחמה עצמה.

השימוש בטק"ק איננו מחייב גבולות משותפים בין המתעמתים. זהו מימד חדש ומאד משמעותי במלחמה קונבנציונלית, לכך ישנה השלכה על זמני אתרעה, זמני תגובה, מגבלות מעבר אווירי דרך מדינות ביניים לצורך תגובה, על ההיבטים הבטחוניים והמדיניים הנובעים מכך. נושאים אלה של מלחמה ללא גבול משותף הם חדשים למדינות שאינן מעצמות ונוצר הצורך להתאים את התורה והיכולות לאתגר זה.

הנושא המשמעותי המיוחד הוא ההשלכה על הארתעה. בעימות בין מדינות שכנות מרכיב כוחות היבשה היה המרכיב הדומיננטי במשוואת ההרתעה. לכוח האווירי היתה השפעה מכרעת על ניהול המערכה, הן בהשגת עליונות אווירית ומתן חופש פעולה לכוחות היבשה, והן בהגנת העורף, אך בסופו של דבר ההכרעה הושגה ביבשה באמצעות כיבוש ונוכחות בשטח.

באין גבולות משותפים מרכיב כוחות היבשה במשוואת הארתעה מאבד מהדומיננטיות שלו. הפעלת כוחות מיוחדים מהווה עדיין פעולות בעלות משמעות ולפעמים משמעות חשובה, אך ההכרעה הקרקעית מקבלת זווית ראייה שונה. נוצרה "ריקנות" במשוואת הארתעה, ונוצר צורך במרכיב חדש שימלא את תפקיד ההכרעה. מרכיב אשר ישכנע את המדינה הנכונה לאיים בטק"ק, או זו המשגרת טק"ק שעליה להפסיק לאיים או לשגר. לכוח האווירי ההזדמנות

והן באש מול הצד החלש. נכון שישנה עדיפות לפיתוח מערכות נשק, אשר חוסכות סיכון בכוח אדם, ובמובן זה ישנה העדפה לאש על תמרון. כלומר, יש צורך באמצעים יוצרים אש מדויקת, המופעלת בסיכון מזערי של הכוח. עם זאת, גם התמרון נחוץ, אמנם לא בריכוזי כוחות ובאגרופים, אלא בדרך כלל בכוחות מיוחדים, ובכוחות רגליים. כי הנוכחות של הכוח בעימות המוגבל חיונית גם היא. זהו תמרון שונה בדרך כלל מהנדרש במלחמה הכוללת. **המודיעין הטקטי** - המודיעין למטרות הופך להיות יותר דומיננטי, גם לתמרון וגם לאש. מודיעין מדויק ובזמן הנכון יכול לאפשר מיצוי האש, וחיסכון בתמרון. חוסר מודיעין יחייב שימוש בתמרון אשר בדרך כלל עתיר אבידות. **נשק אל-הרג** - שהיה כמעט בלתי נחוץ במלחמה הכוללת, יכול לתת פתרון למצבים שונים בעימותים מוגבלים. עם זאת, גם בשימוש בנשק אל-הרג קיימת מגבלה. נראה שנשק זה יעיל כאשר הוא מופעל בהפתעה, ותוחלת חייו היעילים מוגבלת, הסיבה נעוצה בכך שהחלש גמיש ומשנה דפוסי התנהגות כך שנשק זה הופך פחות יעיל. **לתקשורת** בעימותים מוגבלים חלק נכבד בהשפעה על ניהול העימות. הצד היוזם הוא בד"כ הצד החלש, והוא יכול לכוון עצמו ולכוון את התקשורת לטובת עניינו. המדיה נוטה לצד החלש, לא משנה היכן הצדק. הנטייה להראות את החזק כאכזרי, נראית יותר טבעית וקלה להעברה לקהל. התגובות של הצד החזק נוטות להתגוננות ולהצדקת המהלכים והפעילויות, בעוד הצד החלש זוכה ביתרון בהופעתו המקדימה כי הוא היוזם ואיננו מחויב בדווח אמין ומדויק.

מסקנה ראשונית מהנאמר עד כה, היא, שלמרות שאנחנו נמצאים בעימותים מוגבלים ועם כללי משחק שונים בתכלית אנחנו ממשיכים במתודה של הכנת תכניות העבודה ובניין הכוח למלחמה כוללת, מה שמעמיד אותנו בפני מציאות שונה מהחזוי והמתוכנן. נכון שקשה להמליץ על מתודה קשיחה ומסודרת לבניין הכוח מול עימותים מוגבלים ואולי נכון שכל מדינה חייבת לאמץ את המתודה המתאימה לה. פיתוח מתודה זו איננו פשוט אך חייבים להתחיל בחשיבה ובנסיונות לקדם מתודה זו.

למלא את "הריקנות", ואם לא ימצא הפתרון האווירי תופגן נכותו ויזכה ליחס המתאים. האיום בטק"ק מדרבן מדינות למצוא מענה בתחום הנשק הכימי והביולוגי, כמרכיב בארתעה. האפשרות לשימוש בנשק זה יתכן שירתיע משימוש בטק"ק, בעקיפין נוצר תהליך שההצטיידות בטק"ק באזור דרבן את הפרוליפרציה של נשק כימי וביולוגי. את הנשק הכימי קל היה יותר להשיג ולהגיע ליכולות מבצעיות ואכן הוא האיום היותר "שגרת" הנשק הביולוגי נמצא בשלבים פחות מתקדמים, אין זה אומר שאין כוונה להצטייד גם בנשק גרעיני, אך ההגעה ליכולת מבצעית איננה בהישג ידן של מדינות רבות. הטק"ק הפך מדינות מהטבעת השניה למעורבות באיום המייד. ובצורה אפקטיבית מכאן הצורך בהכנת המענה הוא מייד.

נורמות משתנות

המלחמות העתידיות יאופיינו בדגשים שונים מבעבר. ניתן לציין מספר מאפיינים שישפיעו על תהליכי קבלת ההחלטות. - הנגישות של התקשורת לאיזור העימות. - הרגישות לתקשורת. - הרגישות לאבידות ולפגיעה באזרחים. - הצורך בקונצנזוס לאומי. - הצורך בתמיכה בינלאומית מסוימת. בעיקר תמיכת ארה"ב. הפעילויות הבטחוניות יושפעו יותר ויותר מרגישויות אלה. קל יותר להחליט על שיגור טיל שיוט מאשר להחליט על מבצע קרקעי מורכב.

רגישויות אלה ידרבנו את המחליטים להצטייד יותר ויותר בכלי טיס בלתי מאוישים לכל מגוון המשימות מן האוויר. כמו כן הכניסה לחלל, בין בכושר עצמאי ובין בכושר נרכש, תהפוך לנחלת מדינות רבות. דרבון זה יחזק מגמות לפתח מערכות זולות יותר. אמינות יותר ויעילות יותר. כך שיוצעו לצרכנים כתחליפים אטרקטיביים למערכות המאוישות שהופכות ליקרות מאד, בגלל ההשקעה הרבה במיגון והישרדות.

בעתיד עלינו לצפות פיתוח מערכות כנגד הפעילות החללית והמל"טית, כך מתנהלים מעגלי הפיתוח ולא ניתן לעצורם. אנחנו חייבים לשאול את עצמנו ובכנות, האם אנחנו

שוקלים ומחליטים נכון ובזמן לגבי התמהיל הנכון בין כלים מאוישים לבלתי מאוישים, בין כלים באטמוספירה לבין יכולות בחלל. נכון שאנחנו מדינה ללא "עומק אסטרטגי" אך מעלינו "גבהים אסטרטגיים". כדוגמה יקרה מאד לקבלת החלטה שהופרכה עם הזמן: ניתן לראות בתהליכי ההחלטה וההצטיידות במפציצים מתקדמים מסוג B-2 בארה"ב. בפיתוח המטוס הושקעו תקציבי עתק, ולבסוף נרכשו ממנו עשרות בודדות בלבד. בה בעת הוחלט להגביר את ההצטיידות בטילי שיוט למשימות קונבנציונליות. ה-B-2 איננו כשלון מבחינה טכנולוגית, נהפוך הוא, זהו מטוס מעולה. אך המחיר הפך פרוהיביטיבי, והאלטרנטיבה ברכש טילי שיוט זולה יותר, ועונה לרגישויות המדיניות והצבוריות עליהן דברנו. הדרישה המבצעית המנוסחת ע"י הצרכנים, לתפוקות מכסימליות מביאה את מחירי הפיתוח וההצטיידות לפרוהיביטיביים. על כך נאמר באירוניה, שמחירי המטוסים בעתיד יהיו יקרים כל כך שהתעשיות יפשוטו את הרגל מחוסר קונים ומי שירוויח יהיו הפרשנים שישבירו זאת, או עורכי הכנסים שידונו בנושא.

האלטרנטיבה של שימוש במל"טים תחייב את אלה המפתחים כלים מאוישים להתפשר בדרישה המבצעית. כך שתמצא נוסחה המאפשרת קיום של כלים מאוישים הנחוצים בתוך התמהיל האופטימלי של כוחות, ובתוך מסגרות תקציב סבירות.

תחכום האמצעים

אמצעי הלחימה בהם אנחנו מצטיידים, נעשים מתוחכמים משנה לשנה. הפוטנציאל להפיק מהם יכולות מגוונות הוא רב, האם אמצעי השליטה והפיקוד ומערכות הבקרה יכולות לתת תפוקות אלה. התשובה היא, המיומנות של הצד האנושי - יכולת ההטמעה והמיומנות ע"י המפעילים. נושא זה מקבל מענה טבעי באמצעות אמצעי הדרכה ושיטות הדרכה תואמת. אך השאלה העיקרית היא האם הדרגים המחליטים ברובדים השונים, מעודכנים ביכולות, האם יתאימו את תפישות העולם ונסיון העבר ליכולות החדשות. החלטות בתנאי קרב מתבצעות בדרג המפקד ובדרג המדיני, על בסיס נסיון אימון ובטחון ביכולות,

הדרג המדיני יהיה חשוף לתגובות מיידיות על ארועים חריגים בשדה המערכה. נגישות התקשורת לשדה הקרב תדרוש תגובה מהירה של הדרג המדיני. הדרג המדיני יהיה חייב להיות מעודכן בזמן אמת ומעבר לכך, לעתים נוכחותו ומעורבותו תהיה נחוצה בנוהל הקרב. כדי להשפיע מדינית על התוצאה. כי המטרה - נצחון במערכה המדינית ולא רק נצחון בקרב.

סיכום

ניסיתי לפרוש במסמך זה נקודות שונות שבעיני ישפיעו מאד על תהליך בניין הכוח הצבאי, אינני מתימר לנסות את כל הספקטרום מאחר ולכך נדרשת יריעה רחבה יותר, לא התייחסתי למלחמה בטרור, לתחומי ההתגוננות והמענה לאיום נשק ההשמדה ההמוני, למשמעות האסטרטגית של הימצאות נשק גרעיני באזור, ועוד תחומים שעליהם יש לתת את הדעת בעת שעוסקים בעדכון תורת הבטחון כולה.

אין לשכוח שבטחון לאומי הוא מעבר ליכולת הצבאית, והוא כולל כלכלה, טכנולוגיה, חינוך, בריאות, לכידות חברתית, מנהיגות ועוד.

רציתי להאיר דגשים שבעיני חייבים תשומת לב בעת תכנון בניין הכוח, לעורר מחשבות ולדרבן להעזה בהחלטות על שינויים נדרשים. כי הצד שיהיה בחצי צעד לפני יריבו בטכנולוגיה, וביכולת יישום, ינצח בצורה מכרעת.

האמון הוא גורם מכריע. נראה שהדרג המחליט יעמוד בפני החלטה על שימוש באמצעים אשר היכולות הפוטנציאליות הטמונות בהם בלתי מוכרות לו בצד הפרקטי ובכל זאת יצטרך לפתח תהליכים ויכולות החלטה שאינן רק אינטואיטיביות. הדרגים המפתחים, חייבים לזכור בתהליך הפיתוח שהדרג המחליט הוא מרכיב חשוב בשרשרת הפעלת המערכות. לפיכך יש להכין גם את התצוגות והכלים לאפשר החלטה גם לדרגים אשר אינם מעורים בפרטי המערכות.

סטנדרטיזציה

סטנדרטיזציה היתה ועדיין משמשת בצבאות גדולים מרכיב דומיננטי ביעילות התחזוקה וניהול הכוחות. הדבר היה חסכוני בראיה הלוגיסטית וחיוני בראיה ההדרכתית והכשרת הצבאות. החסרונות הם ברורים: עדכון שינויים והשבת מערכות נעשו במרווחי זמן ארוכים, בכדי לאפשר להתאים את מערכות הלוגיסטיקה וההדרכה, מכאן שמיצוי היכולות המצויות לא היה מיטבי.

הקשיחות לגבי הדרישה לסטנדרטיזציה תאלץ לקבל שינוי כדי להשיג יתרון בשדה הקרב. יחידות קטנות עם נשק מתוחכם שעדיין לא עבר את תהליכי הסטנדרטיזציה יוכלו להכריע מערכות, ותהיה זו אוולת לא להשתמש ביכולות מצויות לפני שהגיעו לבשלות בצד השני. אם מדובר בעימותים מוגבלים הצורך בהתאמות גמישות של הציוד לצרכים לא יוכל להתחשב בסטנדרטיזציה, כי הצד הפרובוקטיבי החלש יכתוב את כללי המשחק. נראה שיש לחשוב על ארגון שונה של יחידות עם נשק יקר ומתוחכם, אשר יהיו יחידות קטנות ועצמאיות הממצות את היכולות ומצטרפות לכוח העיקרי למשימות הנדרשות.

המעורבות המדינית

מגבלות מדיניות רבות מבעבר, יכתבו את אופי הפעילות הצבאית. למשל, הכתבת קואליציות ללחימה, כדי להשיג תמיכה רחבה בינלאומית, הקואליציות נחוצות לדרג המדיני, אך מקשות על ניהול המערכה לדרג הצבאי, מובן שנוצרו מגבלות על מיצוי היכולות, ולעתים המכנה המשותף הנמוך יכריע.

* הכותב - האלוף במילואים דוד עברי, מילא תפקידים בכירים במערכת הבטחון של ישראל - מפקד חיל האויר, סגן הרמטכ"ל, מנכ"ל משרד הבטחון, היועץ לבטחון לאומי. כיום דוד עברי הינו דירקטור במכון פישר למחקר אסטרטגי אויר וחלל.